

Valerian Marian

**Propovăduirea Cuvântului
lui Dumnezeu prin imnele
liturgice ale Bisericii Ortodoxe**

*Creația imnografică
a Sfântului Ioan Damaschin
prezentă în cărțile de cult actuale*

Valerian Marian

Propovăduirea
Cuvântului lui Dumnezeu
prin imnele liturgice
ale Bisericii Ortodoxe

Creația imnografică a
Sfântului Ioan Damaschin
prezentă în cărțile de cult actuale

Editura MEGA | Editura Risoprint
Cluj-Napoca
2019

DTP:
Editura Mega

Corectură:
Bogdan-Cătălin Roatiș

Copertă:
Claudiu Farcaș

Redactor:
Simina Baumgarten

© Editura Mega, 2019

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MARIAN, VALERIAN

*Propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu prin imnele liturgice ale Bisericii Ortodoxe:
creația imnografică a Sfântului Ioan Damaschin prezentă în cărțile de cult actuale /*

Valerian Marian. - Cluj-Napoca: Mega: Risoprint, 2019

Conține bibliografie

ISBN 978-606-020-114-4

ISBN 978-973-53-2397-4

2

EDITURA MEGA | www.edituramega.ro
e-mail: mega@edituramega.ro

EDITURA RISOPRINT
e-mail: editura@risoprint.ro

*Părinților mei,
Preotul Valer și Florica Marian*

Cuprins

CUVÂNT ÎNAINTE.....	11
ABREVIERI BIBLIOGRAFICE.....	13
INTRODUCERE.....	15
I. PROPOVĂDUIREA CUVÂNTULUI LUI DUMNEZEU PRIN IMNELE LITURGICE ALE BISERICII ORTODOXE.....	19
1.1. Propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu și importanța sa în iconomia mântuirii.....	19
1.1.1. Cuvântul, darul Creatorului.....	19
1.1.2. Puterea Cuvântului lui Dumnezeu și funcția Sa revelatoare.....	23
1.1.3. Propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu – misiune sfântă a Bisericii.....	29
1.1.4. Dimensiunea cultică a propovăduirii Cuvântului lui Dumnezeu.....	32
1.1.4.1. Cuvântul în cultul Bisericii Ortodoxe.....	32
1.1.4.2. Liturghia Cuvântului sau Taina Cuvântului.....	35
1.1.4.3. Desăvârșirea Euharistică a Cuvântului.....	43
1.2. Imnele liturgice ale Bisericii Ortodoxe – mijloc de propovăduire a dreptei credințe.....	46
1.2.1. Noțiunea de imn. Imnul liturgic.....	46
1.2.2. Folosirea imnelor în cultul primelor secole creștine.....	47
1.2.3. Imnele liturgice – parte integrantă a cultului Bisericii Ortodoxe.....	54
1.2.4. Imnele liturgice ale Bisericii Ortodoxe – mijloc de cunoaștere și însușire a adevărilor de credință.....	57
II. ASPECTE ALE VIEȚII ȘI OPEREI SFÂNTULUI IOAN DAMASCHIN.....	63
2.1. Viața Sfântului Ioan Damaschin.....	63
2.2. Opera Sfântului Ioan Damaschin.....	75
2.2.1. Opere dogmatice.....	77
2.2.2. Opere polemice.....	81
2.2.3. Opere exegetice sau hermeneutice.....	85

2.2.4. Opere moral-ascetice.....	85
2.2.5. Opere oratorice.....	86
2.2.6. Opere poetice sau imnografice.....	89
2.3. Creația imnografică a Sfântului Ioan Damaschin prezentă în cărțile de cult actuale.....	92

III. ÎNVĂȚĂTURA DESPRE DUMNEZEU REFLECTATĂ ÎN IMNELE LITURGICE ALE SFÂNTULUI IOAN DAMASCHIN.....105

3.1. Dumnezeu – Treime în imnele liturgice ale Sfântului Ioan Damaschin..	105
3.1.1. Unime și Treime. „Unimea cea cinstită în Treime”.....	108
3.1.2. Trei Ipostasuri „în despărțire neîmpărțite”.....	111
3.1.3. „O fire, o voință și o lucrare în Treime”.....	112
3.2. Învățătura despre Dumnezeu Tatăl în creația imnografică a Sfântului Ioan Damaschin.....	113
3.2.1. „Tatăl cel fără de început”.....	114
3.2.2. Dumnezeu – Tatăl, principiul Unității.....	116
3.2.3. „Începătorul luminii” – perspectiva creaționistă.....	118
3.3. Hristologia imnelor Sfântului Ioan Damaschin.....	122
3.3.1. Dumnezeirea Fiului.....	124
3.3.1.1. Fiul – „deoființă (ὁμοούσιος) cu Tatăl și cu Sfântul Duh”.....	128
3.3.1.2. Iisus Hristos – „Același ieri și astăzi și în veci”.....	130
3.3.1.3. Cuvântul „prin Care toate s-au făcut” și „se păzesc neclintite”.....	132
3.3.2. Fiul – „chipul Tatălui” („εἰκὼν τοῦ Πατρὸς”).....	134
3.3.3. Taina Întrupării. Dumnezeu „pentru oameni S-a îmbrăcat în Om”.....	140
3.3.3.1. Întruparea, „uimitoare taină”.....	141
3.3.3.2. Întruparea ca operă a Sfintei Treimi.....	142
3.3.4. Hristos – Dumnezeu adevărat și Om adevărat.....	144
3.3.4.1. „Unul-Născut, în două firi”.....	146
3.3.4.2. Hristos Cel „fără de păcat”.....	150
3.3.5. Taina Chenozei. „Plecatu-Și-a creștetul Cel ce a plecat cerurile”.....	154
3.3.6. Moartea și Învierea Domnului.....	158
3.3.6.1. Taina Crucii sau „răstignirea cea de bunăvoie”.....	159
3.3.6.2. „În cele mai de jos ale pământului”.....	163
3.3.6.3. Învierea. „Lumina cea fără de ani” Care „din mormânt a strălucit”.....	166
3.3.7. Mântuirea. „Zidirea cea din nou a neamului pământesc”.....	172
3.3.7.1. Hristos ne-a adus „bogăție de îndumnezeire”.....	172
3.3.7.2. Mântuitorul „din moarte la viață” ne-a trecut pe noi.....	176
3.3.7.3. „Împărăției lui Hristos să ne împărtășim”.....	178
3.4. Pnevmatologia în imnele liturgice ale Sfântului Ioan Damaschin.....	180

3.4.1. Sfântul Duh – „ <i>Cel ce purcede de la Tată</i> ”.....	183
3.4.2. Duhul – „ <i>chipul Fiului</i> ” („ <i>εἰκὼν τοῦ Υἱοῦ</i> ”).....	185
3.4.3. Sfântul Duh și sfințirea omului.....	188
IV. ÎNVĂȚĂȚURA DESPRE MAICA DOMNULUI ÎN CREAȚIA	
IMNOGRAFICĂ A SFÂNTULUI IOAN DAMASCHIN.....	195
4.1. Sfântul Ioan Damaschin, „ <i>psalmistul dogmei Θεοτόκος</i> ”.....	198
4.2. „ <i>Vestitorul cel cinstit al Fecioarei</i> ”.....	204
4.2.1. Îngerul, „ <i>slujitorul lui Dumnezeu</i> ”.....	204
4.2.2. „ <i>Tăinuitorii întrupării</i> ”.....	207
4.3. „ <i>Îndreptătoarea strămoașei</i> ” sau Noua Evă.....	209
4.4. Nașterea „ <i>cea mai presus de cuget</i> ”, „ <i>din Duhul cel dumnezeiesc</i> ”.....	212
4.5. Maica Domnului – Pururea Fecioară (<i>ἀειπάρθεος</i>).....	216
4.5.1. Fecioria înainte de naștere.....	217
4.5.2. Fecioria în naștere.....	219
4.5.3. Fecioria după naștere.....	222
4.6. Maica Domnului – „ <i>mai înaltă decât cerurile</i> ”.....	223
4.7. „ <i>Nădejdea celor deznădăjduiți</i> ”.....	226
V. ANTROPOLOGIA IMNELOR LITURGICE ALE SFÂNTULUI	
IOAN DAMASCHIN.....	229
5.1. Omul, „ <i>plăsmuit după chipul și după asemănarea</i> ” lui Dumnezeu.....	232
5.2. Rai și căderea din Rai.....	235
5.2.1. „ <i>Locuință vrednică de cel făcut după chipul lui Dumnezeu</i> ”.....	235
5.2.2. „ <i>Adam cel stricat</i> ” („ <i>φθαρέντα Ἀδάμ</i> ”).....	237
5.3. Sfințenia ca dar dumnezeiesc și realizare umană.....	241
5.4. „ <i>Învrednicește-ne pe noi de împărăția Ta</i> ”.....	247
5.4.1. Sensul tainic al morții.....	248
5.4.2. „ <i>Împărăția tuturor veacurilor</i> ”.....	250
CONCLUZII.....	255
THE PREACHING OF GOD’S WORD THROUGH THE LITURGICAL	
HYMNS OF THE ORTHODOX CHURCH. THE HYMNOGRAPHIC	
WORK OF SAINT JOHN OF DAMASCUS IN THE CURRENT BOOKS	
OF WORSHIP. SUMMARY.....	265
BIBLIOGRAFIE.....	267

Cuvânt înainte

Imnele care împodobesc slujbele Bisericii Ortodoxe sunt creații ale unor Sfinți Părinți ai Bisericii, cei mai mulți trăitori în partea bizantină a primului mileniu al creștinătății încă nedivizate. După un alt mileniu de istorie zbuciumată a Bisericii, până astăzi, imnele marilor colecții liturgice ca Octoihul, Triodul, Pentecostarul și Mineiele păstrează nealterată amintirea unei perioade esențiale pentru structurarea învățaturii de credință. Este perioada Sinoadelor Ecumenice, a marilor personalități care au ilustrat secolele patristice și care au lăsat o perenă creație, atât de expresie mai teoretică, dar și imnografică.

Teologii mai noi au observat pe bună dreptate faptul că slujbele ortodoxe, în care sunt integrate și atât de numeroase imne, prezintă poate o mai mare însemnătate *teologică*, în sensul cel mai propriu al acestui termen, decât litera tratatelor savante de teologie. Și aceasta deoarece *Teologia* se împlinește mult mai potrivit în actualizarea, descoperirea și „întruparea” sacramentală a Cuvântului dumnezeiesc, decât în discursul teologic cu caracter intelectual, rupt adesea de focul rugăciunii și de legătura dialogului viu al comunității de credincioși cu Dumnezeu, în cadrul slujbei liturgice. Iar atunci când imnele liturgice prezente în cărțile de slujbă sunt creația unor mari savanți ai teologiei, autori de tratate importante pentru lămurirea Ortodoxiei învățaturii de credință, cu atât mai mult este justificat interesul pentru teologia imnelor respective. Din această perspectivă, imnele liturgice se dezvăluie ca fiind adevărate *căi de propovăduire* a Cuvântului lui Dumnezeu, care au izbândit în această menire, prin permanența slujbelor, chiar și atunci când scrierile teoretice de teologie au fost cenzurate și oprite, în vremurile de prigoană ale unor regimuri politice potrivnice descoperirii mântuitoare a creștinismului.

Lucrarea de față se înscrie în efortul neîntrerupt, și de aceea mereu nou și actual, de aprofundare și de valorificare a creației imnografice a marilor Sfinți Părinți și imnografi ai Bisericii Ortodoxe, dintr-o perspectivă a relevanței teologice și totodată a deosebitei importanțe în propovăduirea

Cuvântului lui Dumnezeu. Ținta prezentei cercetări, cu o adecvată pricepere metodologică circumscrisă, privește *creația imnografică a Sfântului Ioan Damaschin prezentă în cărțile ortodoxe de cult și relevanța teologică a acesteia pentru propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu.*

Mai trebuie observat că alegerea Sfântului Ioan Damaschin pentru o astfel de lucrare este dintre cele mai potrivite, atât pentru numărul mare de imne ale sale păstrate până astăzi în cultul Bisericii Ortodoxe, cât și pentru întinsa sa operă teologică – din aceasta din urmă dacă ar fi să menționăm doar binecunoscuta sa „Dogmatică” sau tratatele împotriva iconoclaștilor.

Ca o apreciere generală, se poate spune că bogata ilustrație imnografică, judicios utilizată, demonstrează sistematic și convingător caracterul profund teologic și remarcabilul potențial omiletic al creației imnografice a Sfântului Ioan Damaschin.

Pr. prof. univ. dr. Vasile GRĂJDIAN